

Published and
edited at
938 E. Fourth St.
Bethlehem, Pa.
Subscription
\$1.00 a year

The
only Hungarian
Lutheran paper
in America.

ERŐSVÁR

MIGHTY FORTRESS

Szerkesztőség és
kiadóhivatal:
938 E. Fourth St.
Bethlehem, Pa.
Előfizetési ár
egy évre 1 dollár

Az
egyetlen amerikai
Magyar Evangé-
likus Lap.

Volume V. Évfolyam

1936. JANUÁR HÓ.

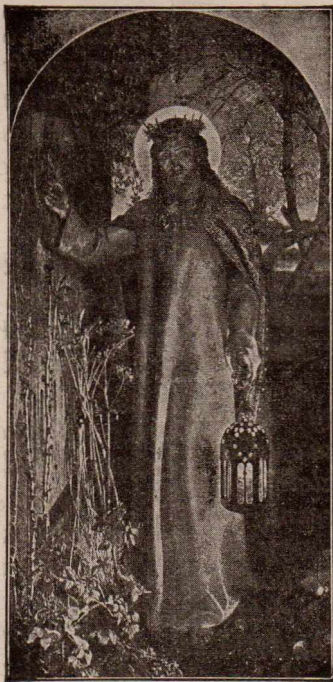
Number 1. szám.

“Imé az ajtó előtt állok és zörgetek”...

Ujévet ünnepel a világ, — zenés lokál, bor, pálinka, mámor, jókedv, részeg kurjantás, hazug jókívánság: “Boldog új évet!” . . . Hajnali óra. A vadul mulatók elcsendesednek, a zenész kifárad, a nóta elhallgat, a hideg szél havat szítál az ablakra, valaki megzörgeti a lokál ajtaját s a csendben egy lágy hang így szól a tivornyában elfáradtagnak: “Imé az ajtó előtt állok és zörgetek”, . . . nem halljátok mit mondok nektek, én aki az ajtó előtt állok és zörgetek? Miért fecsérítetek el éltetek, ti akik még nem is éltetek, az Élet Ura beszél hozzátok, szavamat nem halljátok, ti nem halljátok ti akik az ördöggel cimboráltok?

* * *

Genf! Hires város, a népek városa. Oda küldi el válogatott fiait a világ minden nemzete. Megszólal az elnöki csengő: csend legyen uraim! Békét világbékét vagyunk hivatta adni e világnak ez új esztendőben. — Megszólal a genfi templom harangja: giling, galang, . . . “békesség ti néktek.” — A világ urai a béke kérdése felett összemarakodnak. — Az ördög fegyverszállító olajat öntenek a tüzre s a láng ég felé tör. A tanácskozás morájja leszen — béke—háboru. béke, háboru, — áldás — átok. — Amíg a szét-huzás üti fel sátorát a világ “legjobbjai” táborában, s a háborut ordító hangja tulharsogja a béke szavát: egy szellő kéz zörgeti a tanács-

szoba ajtaját; egy csendes hang csendet teremt a sátáni zürzavarban: Imé én zörgetek, aki azért jöttem a mennyből a földre, hogy a népeknek békességet adjak. “Békesség ti néktek!” Nem értitek-e hogy a gyűlölet, a szét-huzás, a háborúság — halál? Ha nem tanuljátok meg az igaz békességet, pokoli békességetek leszen, a romok, a véráztatott mezők, emberi hullák felett ülő sátáni béke: a vég! Vegyetek békességet, amíg nem késő!

* * *

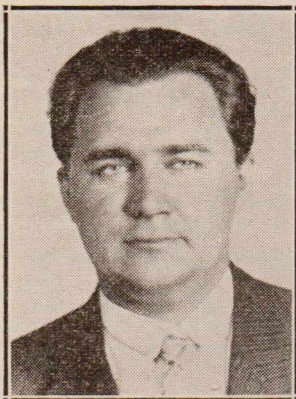
Megnyilik a templom ajtó új év napján, szól a harang, orgona hang kíséri utjára a templomi népet. — Szülő pár kezénél fogva vezeti gyermekét, rajtuk az Isten áldás. Szent beszédet hallgattak, hön imádkoztak, szívükből ég felé szállt a halál szolozsma, vették az áldást, az Ur áldását s magukban így szólnak: “legyen az Isten nevében ez év kezdete, — a Jézus velünk” . . .

Haza térnek. Megnyugosznak. Az apa megszerzi a mindennapi kenyeret s adja azoknak, akiket szivből szeret, s amíg azt fogyasztják, valaki zörget, — valaki betér a kis hajlékba, közibük ül és azt mondja: “Békesség ti néktek!” Szavam, mit mások nem hallanak . . . ti néktek kedves; áldásom, mit sokan lábbal tipornak tinektek áldás. Ne féljete, míg szavamat halljátok, örök leszen a ti boldogságtok. . .

DR. E. A. S.

ALAPÍTÁS ÉS FENNTARTÁS

Irtva: Rettmann Farkas, pittsburghi lelkész.

Az utóbbi idők gyakori jubileumain sok szó esett azokról, akik valamikor nagy munkával és lelkesedéssel egyházat szerveztek meg és sok, de már kevésbé elismerő szó esett azokról a "vezetőről", akik az előző jól elvégzett munkájának eredményébe, egy jól megszervezett egyházba kerültek, vagy, mint gunyosan mondják: "a készbe ültek bele." Nem egy ember van magyarjaink között, aki bennünket, mai és új vezetőket úgy tekint, mint akiknek már könnyű dolguk van, hiszen a nehéz kezdet nagy munkáját más végezte el helyettünk és nekünk már nincs is más dolgunk, mint élvezni azt, hogy milyen nagyszerű és jól megszervezett egyház élére hozott a jó szerencse. Ez a felfogás alkalmas arra, hogy a mai egyházi vezetők munkájának értékelését aláássa. A másik veszedelem ennek a felfogásnak az, hogy az alapító egyháztagokban azt a meggyőződést táplálja, hogy aki az alapításban részt vett, az már mindent megtett egyházáért, amit csak megtehetett. Sokan vannak, akik a mult dicsőségét emlegetve ma már nem tesznek semmit. Mind a két veszedelem szükségessé teszi azt, hogy ezt a kérdést tisztázzuk.

Azt mondja a közmondás, hogy "minden kezdet nehéz." Ez áll is ott, ahol száz százalékos kezdésről van szó. Nehéz egy üzletet bevezetni és annak vevőközönséget szerezni. Nem egy üzletember belebukott abba, hogy nem bírta pénzzel kivárni azt az időt, amikor már kialakult és állandó vevőköre van. Nehéz dolog pogányoknak az evangéliumot hirdetni és pogányok országában egyházat alakítani. Mindez épp oly nehéz, mint őserdőben farmot teremteni, fákat irtva küzdeni az elemekkel, vadakkal és a nyomorusággal. Ebben a munkában is rengeteg ember vérzett el.

Vannak, akik az amerikai magyar egyházalapítás munkáját is ilyen uttörő munkának szeretnék feltüntetni. Ne felejtsük el azonban, hogy az amerikai területen keletkezett magyar egyházak megszervezése nem tekinthető száz százalékosan uttörő munkának. Magyar egyházak szervezése, bármily nehéz munka is volt, nem hasonlítható a pogányok

földjén végzett missziói munkához, mert itt nem pogányokról volt szó, hanem keresztyén magyarokról, akik hazulról magukkal hozták a hitüket, vagy legalább is annak emlékeit és odahaza évszázados multu, alaposan megszervezett egyházakban éltek imádkozó életet. A legtöbb kivándorlott magyarban élt a vágy magyar egyház, magyar templom után. Érezték, hogy a magyar egyház azt adhatná vissza nekik, amit kivándorlásukkal elvesztettek: a magyar szót, az anyanyelven hirdetett Isten ígését és a magyar testvérek, sógorok, falubeliek találkozását. A magyarok nem olvadtak bele az angol egyházakba, mert az angol egyházak társadalma merőben idegen volt a számukra és az angol igehirdetés nyelve érthetetlen. De nemcsak a nyelve volt érthetetlen, hanem a szelleme is, mert az angol igehirdetők az amerikai nép természetének megfelelően hirdetik az ígét, míg a magyar ember természete egész más hangu és hangulatu igehirdetést kíván. Az angol igehirdetés, még ha meg is értették, nem szólt a szívükhöz. Ez az oka annak, hogy amikor aztán egy pap ajkáról először felhangzott a felhívás magyar egyház szervezésére, akkor sokan sirva fakadtak örömmükben és boldogságban, hiszen épp arra szólították fel őket, amire szívük mélyén a legjobban vágyódtak és ezért nem tették meg, amit szerettek volna, felhívás nélkül, mert az egyházi munkának megkezdéséhez annak legbensőbb természeténél fogva, egyházi vezetőre van szükség s mihelyt jelentkezett ily egyházi vezető, akkor már a magyarok jórésze boldog áldozatkésséggel fogott hozzá a munkához. Amikor tehát az egyházalapítás így ment, akkor nem lehet azt mondani, hogy ez száz százalékosan uttörő munka lett volna.

Nem akarom én ezzel az alapítók munkáját lekicsinyelni. Ez megbocsájthatatlan hátlanság volna. De tárgyilagosan kell megítélnünk az alapítók és a fenntartók helyzetét. Azt állítom ugyanis a fentiek alapján, hogy az egyházak alapítása nagy dolog volt és áldott az emlékü azoknak, akik lelkiismeretes elindulással és vezetéssel egy életerős egyházat tudtak alapítani: de legalább oly nehéz a dolguk azoknak, akik egy ilyen "kész" egyházat kaptak abból a célból, hogy azt fenntartsák és továbbfejlessék. Mert kétségtelen, hogy nagyon sok egyház épült egy alapító lángoló biztatásának a hatása alatt, de kétségtelen az is, hogy ugyanez alapítók vagy utódaik már kétségbeesett küzdelmet kellett, hogy vívjának az egyház fennmaradása érdekében. Az

(Folytatás a 4-ik oldalon)

ERŐS VÁR

MIGHTY FORTRESS

AMERIKAI MAGYAR EVANGÉLIKUS FOLYÓIRAT
AMERICAN HUNGARIAN LUTHERAN MONTHLY
Az Amerikai magyar evangélikus egyházak hivatalos lapja.
Official Publication of the American Hungarian
Lutheran Churches.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:—Editorial and Publ. Office:
938 E. FOURTH STREET, BETHLEHEM, PA.

Előfizetési ár: \$1.00 egy évre — Subscription Rate: \$1.00
per year.

Egyes szám ára 10c Single copy 10c

Canadian Postage 50c extra; Foreign postage \$1.50 extra.

Főszerkesztő: REV. DR. E. A. STIEGLER, Editor-in-Chief,
Bethlehem, Pa.

Felelős szerkesztő és kiadó:

REV. JOHN ORMAY, Managing Editor and Publisher,
Bethlehem, Pa.

Társszerkesztők: — Contributing Editors:

REV. JAMES BECKER REV. ANDOR M. LEFFLER
Detroit, Mich. Cleveland, O.

Munkatársak: — Staff Correspondents:

Rev. F. W. Rettmann, Pittsburgh, Pa.
Rev. Stephen Ruzsa, Oberlin, O.
Rev. Alexander Pölöskey, Caldwell, N. J.
Rev. Alexander Szabó, New Brunswick, N. J.
Rev. John L. De Papp, Windsor, Ont.
Rev. Charles Szebik, Montreal, P. Q.

AHOGY ÉN LÁTOM...

Irta: Leffler Andor, clevelandi lelkész

Az utóbbi időkben elég sok szó esett a Luther Szövetségről. Ehez a témához szeretnék én is egy pár szóval hozzá járulni.

Én, habár a Luther Szövetségben semmiféle hivatalt nem viselek — tehát nem vádolhatnak meg azzal, hogy hivatalom méltóságát akarom megvédeni — nem tudom megérteni, hogy hogy lehet azt az ítéletet kimondani a Luther Szövetségről, hogy az halott. Hiszen mind addig, amíg az Erős Vár című evangélikus lap él, addig él a Luther Szövetség is, mert hiszen az Erős Vár éppen ennek a Luther Szövetségnek egyik, mondhatom a legfontosabb eredménye.

Az, hogy a Luther Szövetség az utóbbi években semmiféle megmozdulást nem tett, az főleg betudható annak a gazdasági válságnak, amelyen keresztül mentünk, részben pedig a Luther Szövetség tisztviselői közül egynehányban megnyilvánuló szomorú hitnélküliségnek, nemtörődömségnek és a vezetőképesség teljes hiányának. Mind-

ennek dacára a Luther Szövetség él! Él a népünk lelkében, öntudatában és hitében. S végeredményben ez a fontos.

S most, hogy itt is, ott is megmozdultak emberek Luther Szövetséget támasztani, megdöbbenve látom, hogy a Luther Szövetség szekerét ismét neki irányítjuk a kátyunak. Kedves Testvérek, nekünk nem konvenciókra, banketokra, magas szárnyalású beszédekre, nem delegátusokra és titkos választásokra van szükségünk, hanem MUNKÁRA! Arra a munkára, ami jellemzi például a Luther Szövetség egyetlen sikeres gyermekét, az Erős Várat! Arra a munkára, amit végeznek azok az emberek, akik az Erős Várnak a zászlaját diadalra viszik. Vért fakasztó, fáradságos munkára! Mi hiába fogunk konvenciókra összeülni — bocsánat a kifejezésért — "papolni", az nem fog minket semmire sem vinni.

Ezt a munkát pedig nem lehet banketos, ünnepeyes konvenciókon elvégezni. Ezt a munkát neki-gyürközött ingujjal csak két helyen lehet elvégezni: abban az uccában és faluban, ahol a népünk lakik és a lelkész íróasztala mellett.

Munka abban az uccában és faluban, ahol a népünk lakik! A szétszórt csontoknak az összedése! A missziós munka, melyben a lelkész irányítása mellett minden gyülekezeti tag részt vesz. Munka, amely kezdődik ott, hogy minden egyházhoz tartozó magyar evangélikus leül ceruzával és papírral a kezében és erősen gondolkodik; gondolkodik azon ő általa ismert evangélikus magyarról — legyen az bárhol széles Amerikában — aki tudomása szerint nem tartozik magyar evangélikus egyházhoz, vagy olyan helyen lakik, ahol nincsen magyar evangélikus templom s ennek a hitestvérnek a nevét leírja és átadja a lelképásztornak, aki azt az illetékes lelkézi hivatalnak továbbítja, vagy ha az ő kerületébe esik, az illetőt felkeresi, vagy személyesen, vagy levélileg. Munka, amely folytatódik ott, ahol és ahogy azt például a caldwell-i gyülekezet, lelképásztorával élén végzi Passaic, New Jersey-ben, vagy a montreal-i gyülekezet Cornwall-on, vagy a pittsburgh-i gyülekezet Windber-en. Munka, amelyet végezni kellene Lorainban, Youngstownban, Akronban, Sharonban, McAdoo-ban, mely utóbbi helyen 40 és 50 lélek járul egy évben egyszer a clevelandi lelkész által kiosztott Urvacsorához! Munka, amelyet a Clevelandi Egyház végez a Cleveland West Sidei városrészében. Munka, melynek első célja az Amerikai Magyar evangélikusságnak egy nagy missziós közösségbe, a Luther Szövetségbe való tömörülése! S itt lesz szükség a lelkészek komoly íróasztali munkájára.

Az, aki látja a lelképásztorok elfoglaltságát, az tudja, hogy fizikailag lehetetlen a lelképásztor-

roktól elvárni, hogy megfelelő és gyakori lelki gondozást tudjanak nyújtani ezeknek a missziós csoportoknak. Azonban miért áll az Evangélikus Egyház az egyetemes papságnak az alapján? Vajon egy-egy buzgóbb és lelkileg érettebb egyházi vezetőember nem tudná-e megfelelő irányítás mellett ezeket a szorványhelyeket felkeresni és ott a lelki erősítésnek a munkáját, legalább havonta egyszer hinteni? Ezt azonban nem lehet úgy elintézni, hogy azt mondjuk: "No, István testvér, maga jövő vasárnap menjen el, ide és ide, és erősítse az ott élő evangélikusokat!" Az ilyen fajta elintézés rosszabb lenne mindennél. Szükség van egy, a mi magyar evangélikus népünk ideológiájának és lelki szükségleteinek megfelelő, gondosan, lelkiismeretesen, a legapróbb részletekben teljes programnak a kidolgozására s egy ilyen programnak a legnagyobb rétegben való elterjesztésére. A programnak a kidolgozása a lelkipásztorok, annak közkézre juttatása a Luther Szövetség munkája lenne. Ezekkel a lelkesítő és erősítő iratokkal felfegyverkezve, bármelyik egyháztag, akiben ég a vágy az Istennek országát tovább vinni, elindulhat ahhoz a 5—15 családból álló kis evangélikus csoporthoz, akik éhezve várják az Anyaszentegyház erősítő szavait. Ez a munka minden gyülekezetben keresztül vihető kisebb, nagyobb mértékben. Az Amerikai Misszió Hatóság feladatai oly nagyok, obligációi oly terhesek, hogy nekik sem idejük, sem pénzük nincs arra, hogy ezt — a kezdet kezdetének munkáját — helyettünk elvégezzék. Én hiszem, ha ezt a munkát lelkiismeretesen megindítjuk és folytatjuk, módunk lesz arra, hogy ezekből a Luther Szövetségi csoportokból egy-egy missziós körzetet szervezzünk idővel, lelkipásztorokkal az élükön.

Minden elhamarkodottságának ellenére is, nagyon sok igazság volt abban a meg nem valósult montreali gyűlésnek a részletesen előirányozott programjában. Ez, és ehhez hasonló határozott programot kell kidolgoznunk — egy kicsit több praktikussággal — és a Luther Szövetség vezetésének IRÁNYÍTÁSA mellett megindítanunk. Ehez nincs szükség banketezésre, se költséges konvencióra, csupán egy nagy meggondoltsággal elkészített körlevélre, melyet minden gyülekezet a maga körében megtárgyalhat, minden lelkipásztor a maga íróasztala mellett átgondolhat és a Luther Szövetség központjába beküldhet, melynek alapján a munkamegosztás megtörténhet és a munka is végre-valahára megindulhat.

Ez az én hozzászólásom a Luther Szövetség ügyéhez. Adná a jóságos Ég, hogy ebben az 1936-ik esztendőben ez a munka megindulna közöttünk. Mert erre van szükségünk. MUNKÁRA van szükségünk mindenképp előtt!

Alapítás és fenntartás

(Folytatás a 2-ik oldalról)

alapítási lelkesedés szalmalángjának elhamvadására után az egyház tagjainak száma csökkenni kezdett. A magyar betegség: a civakodás, féltékenység és elkedvetlenedés rágta az egyház testét és nem egy egyház van, mely 10-20-30évi fennállás után kevesebb tagot számlál, mint megalakulása első dicsőségében. Ma már minden egyház küzd anyagi fennmaradásáért, melynek oka nemcsak a nehéz időkben rejlik, hanem abban is, hogy az első lelkesedés adakozási készsége lecsökkent. Ez nem tekinthető egészen hibának és bűnnek, hanem a dolgok természetében rejlik. Egy nagy ügyért lehet egyszer és kétszer nagy áldozatokat, hatalmas megajánlásokat kérni a tagoktól, de nem lehet azt folytonosan tenni. Minden egyház egy bizonyos idő letelte után odajut, hogy már nem számíthat a hívek részéről rendkívüli áldozatokra, mert ezeket a rendkívüli áldozatokat meghozták az alapítás idején, most már csak lényegesen kisebb évi adományokat hajlandók adni. Ez érthető: hiszen a nagy áldozatok a hívek egész családjától megvontak szükséges és kellemes dolgokat. Ezt egyszer és kétszer meg lehet tenni, de többször már nem, mert a hívek nemcsak az egyház életét akarják élni, hanem a magukét is. Ezért van az, hogy majdnem minden egyház kifizette adósságainak első felét, de a másodikat csak a jó Isten tudja, hogy mikor fogja kifizetni.

Ugy áll a dolog, hogy majdnem minden amerikai magyar egyház életében eljön az az óra, mikor a gyülekezet belső életében és anyagi életében felmerült nehézségek megbénítják az egész munkát és szóba kerül a feloszlás kérdése. És ezzel a kérdéssel az egyház életének a holtponthoz sohasem az alapító, hanem rendszerint a második vagy harmadik lelkész kerül szembe. És most mondja meg valaki, hogy mi nehezebb; lángoló buzditással, gyönyörű ígéretekkel megszervezni egy egyházat, vagy azt ilyen holtpontról élve tovább vinni. Mert ne felejtjük el, hogyha egy egyház ilyen holtpontra érkezett, akkor a lángoló buzditásnak már nem szokott hatása lenni, hiszen tul sokat hallották a hívek; a gyönyörű ígéretek megcáfolta az egyház addigi múltja, melyben az elkedvetlenedés, civakodások és anyagi nehézségek szinte több bánatot hoztak, mint örömet. És ha sikerült is az egyházat ily holtpontról továbbvinni, akkor is már állandó nehézségekkel kell vívni, hogy ne kerüljünk megint évről évre újabb holtpontra, hogy el-

kerüljük a bajtokozó civakodásokat, a mindent felborító bizalmatlanságot és hogy elkerüljük minden egyház legnagyobb és legveszedelmesebb ellenségét: a közönyt.

Ha mindezt átgondoljuk, akkor el kell ismernünk, hogyha egy egyház alapítása nehéz dolog is, az egyház fenntartásának munkája van olyan nehéz. És ezért ne irigyelje senki azokat a magyar lelkészeket, akik a "készbe ülték" mert a mi egyházaink mindég kevésbé készek. Mert mindég kevesebben ragaszkodnak a magyar nyelvhez, egyre több szülő tanul meg gyermekétől angolul inkább, mint-hogy a magyar nyelvet a gyermekében ápolja és mindég jobban elhalványodik egyházaink életében az a kapcsolat, mely tulajdonképpen megteremtője volt és létjogosultságot adott egyházainknak: a magyar érzés, a magyar nyelv és magyar lélek. Ezért aztán egyházaink nemhogy készek volnának, hanem mindég kevésbé készek, mert minél jobban mulik az idő, annál halványabb lesz a származási kapcsolat, annál kevesebben maradnak a régiekből.

Lehet, hogy otthon könnyebb fenntartani egy már egyszer megalakult egyházat. De az itteni körülmények között a fenntartás munkája mindég nehezebb és nehézségben, áldozatban hamarosan meghaladja az alapítók munkáját.

Ezért szükséges, hogy az egyházak népe megbecsüléssel nézzen mai vezetőire is, hogy megértse, milyen nehéz, gondterhes, felelőségteljes munka az, amire vállalkoznak. De szükséges egyszersmind az is, hogy az egyházak népe tudatára ébredjen annak is, hogy a magyar egyház milyen felelőséget jelent az ő számára ma is. Ha azt akarjuk, hogy magyar egyházaink fennmaradjanak és megadják a magyaroknak azt, amire lelkük legelembb igényei alapján szükségük van, akkor kell, hogy az egyházaink hívei ma is az alapítási idők örömeivel, szeretetével nézzenek a templomukra. Tisztázzuk magunkban azt, hogy mire kötelez bennünket az amerikai magyar egyházi élet.

Jöjjünk tisztába azzal, hogy az alapítási adomány egyházunk iránti köteletségünk teljesítésének csak kezdete és nem befejezése. Értsük meg, hogy keresetünk 1-2 százalékának odaáldozásával nem lehet egyházaink jövőjét biztosítani. Az amerikai egyházak körében egyre jobban hódít a bibliai tized gondolata: vagyis, hogy mindenki jövedelmének 10 százalékát adja egyházi, jótékony és szociális célra. Ha ezt soknak is kell mondanunk a mi

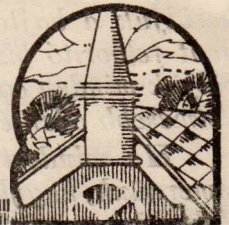
hívainknél átlagos kereseti viszonyokat tekintve, mégis kérdés tárgyává teszem, hogy az Isten országának közöttünk és bennünk való felépítésére nem áldozhatnánk e 4-5 százalékot? Nemrégiben magyar testvérek között jártam, akik kijelentették, hogy szívesen adnak az egyház fenntartására oly összeget, mely biztos tudomásom szerint csak tizedrésze annak, amit az illetők pálinkára elköltötenek. Számoljuk csak össze, hogy mit költünk el egy évben italra, dohányra, mozira és hasonlitsuk össze azzal az összeggel, amit egyházi célra adunk: az összehasonlítás meg fogja nekünk mondani, hogy Isten vagy az ördög országának kapuja van nyitva a számunkra. És ehhez még azt is hozzá kell fűzni, hogy a piknikre és vacsorák és szindarabok alkalmával elköltött pénz nem tekinthető egyházfenntartási adománynak. Kevés kivétellel ezek oly szórakozási alkalmat jelentenek, melyekhez híveink nem kis része csaknem oly erősen ragaszkodik, mint az egyház életéhez, rendszeres és felemelt adományok nélkül egyházaink nem fognak kikerülni a mai élet nehézségeiből.

Jöjjünk tisztába továbbá azzal is, hogy az amerikai magyar egyházi élet speciális volta arra kötelez minden egyháztagot, hogy missziói munkát végezzen. Először is családjá körében. Aki a gyermekét nem tudja az egyházba hozni, hanem átengedi azt családi érdekből más felekezetnek, az nem öntudatos evangélikus. Ha nekem az én hitem drága érték, akkor leginkább ezt akarom az én gyermekemre hagyni. Szomorú szívvel nézek oly vegyescsaládokra, ahol az evangélikus fél a másvallású fél vallásában hagyja a gyermekeit, holott — ez igen gyakori tapasztalat — az a másvallású fél még kevésbé törődik a vallásával. A missziói köteletség ezenkívül kiterjed minden magyar testvérré, munkatársra is. Ne szégyeljük a Krisztus evangéliumát. Hívó magyar testvéreid az egyházhoz: de ne csak piknikre, mert pikniken hívó még senkisem lett, hanem hívó el az Istentiszteletre, hozd el magaddal bibliáórára és a vele való érintkezésbe is ne félj arról bizonyosságot tenni, hogy neked életed drága értéke a te hited. Gyermekünk és új tagok nélkül egyházainknak nincs jövője.

És végre jöjjünk tisztába azzal is, hogy az amerikai magyar ember számára az ő egyháza még drágább érték, mint az óhazai ember számára. Mert itt vallási életünkön kívül oly kapcsolataink vannak, melyeket, ha elvesztünk, soha újra meg nem találunk. Barátaid, hittestvéreid, rokonaid magyar nyelvű közös-

EGYHÁZI ÉLET

PITTSBURGH, PA.

Egyházunknak szép karácsonya volt: az ünnepi Istentiszteleten a hívek legnagyobb része megjelent, kivéve az igen távol lakókat, kiket a nagy hideg is távoltartott. Hívek és barátok gazdag adományai az egyház számára is szép és boldog karácsonyt biztosítottak. Ezeket az adományokat a következőkben nyugtázzuk: Az Oltáregylet \$30.00, Amerikai Magyar Társaskör \$10.00, Luther Liga \$10.00, Vasárnapi iskola \$10.00. Melich András és neje \$5.00, Tóth Katalin, Úveges Fál és neje, Nagy András és neje, Nemes Pál és neje, Molnár Rudolf és neje, id. Molnár József és családja, Kardos Lenke, Eszlári András és családja, névtelen, R. F. ifj. Hronyecz István és neje \$2.00—\$2.00. Liska Györgyné, Balázda Lajosné, Mikó József, N. N., Óhagyai János, Miller Jánosné, Halász Jánosné, Molnár Imre, Németh Sándor, Kardos József, Tóth József, Molnár Béla, Balázs Lajos, Molnár Lajos és cs., id. Hléczy Sámuel, J. Bugár, Varga István, Biró Sándorné, ifj. Molnár József és neje, Molnár Zoltár és neje, Szakál Lajosné, Simon József és családja, Molnár András, Tóth Pál, Molnár László és neje, Balogh Jánosné (Duquesne) \$1.00—\$1.00. Özv. Triebel Mihályné, Orbán István és neje, Nagy József, Hléczy Jenő 50-50 cent, N. N. 15 cent. — **ISKOLÁSGYERMEKEINK** karácsonyi ünnepe karácsony előtti vasárnap volt. Bár gyermekünk csak kis számmal vannak, mégis kedves és építő ünnepélyünk volt, melyen egy pástörjátékot és egy kis karácsonyi színdarabot adtak elő szép sikerrel. Szorgalmas kollektálással gyermekeink gazdag karácsonyt teremtettek. Molnár Edward és Béla kollektáltak 500 dollárt, Simon Margit 5.85, Szakál Margit 3.66, Szakál Sándor 3.05 és Biró Béla 2.00 dollárt. — **KANTÁLNI** mentek a karácsonyi ünnepek alatt az ifjú házask Bethánia körének tagjai: Molnár Zoltán és neje, Molnár József Jr., és neje, Pető Istvánné, Nagy Béla és Molnár Gizella. 70 dollárt gyűjtöttek össze az egyház részére. — Ugyancsak az ifjú házask rendeztek az egyház javára Sylvester esti szórakozást is. Magyar nótagyüleget, vigjátékokat adtak elő ritka sikerrel. Bár közönségünk ez al-

kalommal is igen kicsiny volt, kedves esténk volt, melyet éjjelkor a templomban új évet köszöntő imádsággal fejeztünk be. — Karácsony másodnapján lelkész Winber Pa. svéd lutheránus templomban tartott Istentiszteletet a windberri magyar lutheránusoknak, akik vagy 30-an látogatták az Istentiszteletet és utána 21-en vették áhitatos lélekkel az Ur szent vacsoráját. Az ünnepi Istentisztelet követő megbeszélésen a hívek egyhangulag kifejezték azon óhajvásukat, hogy mint a pittsburghi gyülekezet filiája kívánják megszerveződni. Gondnoknak megválasztották Mózes Jánost és pénztárosnak Garaly Sándort. Egyelőre havonta egyszer kéri a lelkész kiszállását, aminek költségét tagdíjakból fedezi. Együttal elhatározták egy alap létesítését, melyből, ha megfelelő nagy összeget elér, a kis gyülekezet hajlékos ezne magának. Addig is a svéd lutheránus egyházat kerítettük meg, hogy, mint eddig is már kétizben, megtetté, bocsássák rendelkezésükre istentiszteleti alkalmakra a templomukat. Isten áldása legyen a meginduló munkán.

CLEVELAND, O.

AZ EGYHÁZ BAZÁRJA 1060 DOLLÁRT JÖVEDELMEZETT. — Az egyház Új Templom Alapjára tartott Bazar a legnagyobb siker jegyében folyt le. Donó Márton, bazári elnök vezetése alatt az egyháztagok közül sokan buzgólkodtak a siker elérésének érdekében. Az egyesületeink közül a következők munkálkodtak: Az Evangélikus Oltáregylet, sorsolásból és csiga készítésből 146.50 dollárral, A Fiatal Házassok Köre Bingo játékokból 76.81 dollárral, a Luther Márton Egylet vendéglőből 71.00 dollárral, a Luther Liga a "Kis szinpad"-ból 33.50 dollárral járultak a Bazar sikeréhez. A tárgyak összegyűjtésének munkájában a következő testvérek fáradoztak: Fálint József és neje, Lénárt András és neje, Nyári Mártonné, Szloboda Istvánné, Horváth Józsefné, Gubics János és neje, Simon Jánosné, Mrs. Horváth, Varga Józsefné, Fodor Mártonné, Gorta Fálné, Szűcs Pálné, Tóth Sándorné, özv. Szőke Mihályné, Lénárt Jánosné, Horváth Mihály, Gebe Istvánné, Varga

Istvánné, Kucs Pálné, Bors Károly, Baklar Jakab és neje, Ifj. Donó András és Donó Márton. A doláros jegyek szétosztásában és azok összegyűjtésében az egyháztanács tagjai fáradoztak. Minden adományt, munkát és fáradozást ez uton is háas szívvvel köszönünk az egyház nevében. — **A LUTHER LIGA KITÜNTETÉSE:** A Cleveland és környéki Luther Ligák szövetsége az 1935-ik esztendőre a Jutalom Zászlót a mi egyházunk Luther Ligájának ítélte, mint az év legnagyobb és legaktívabb Clevelandi Luther Ligájának. Ugyancsak a Clevelandi Luther Ligák szövetsége jegyz jének a mi Ligánk jegyzőjét Bendes Elenort választották meg az 1936-ik esztendőre. E szíp elismerés nagyrészen a múlt év vezetőségének szorgalmas munkálkodása, különösképen a Luther Liga agilis elnökének Ifj. Dombi Lászlónak az érdeme. A Liga december 6-án tartott rendes gyűlésén megválasztotta a következő év tisztviselőit, akik a következők: Dombi László ifj. elnök, Bendes István alelnök, Babinyecz Margit jegyző, Varga Imre pénztáros, Babinyecz Rózi titkár és Tóth Lajos felvigyázó. A Luther Liga február hónapban fogja megünnepelni fenállásának egy éves évfordulóját. — **MEGNYILT A VASÁRNAPI ISKOLA.** — November első vasárnapján, ünnepélyes körtek között nyitotta meg az egyház lelkész a Vasárnapi Iskolát, melynek annyira hiányát érezte a gyülekezet. A Vasárnapi Iskola vezetést és az osztályok tanítását a következő testvérek végzik: Tóth Imre Lajos, szuperintendens Tóth Lajosné jegyző, Korma Vilma könyvtárnok, Gecsei Józsefné pénztárnok, Tanítók: Tóth Imréné I. osztály, Gebe Irén II. osztály, Bendes Elenor III. osztály, Gecsei Józsefné és Bendes István IV. osztály, Bear Adámné és Mógor Ilonka V. osztály, Bear Adám VI. osztály, Diszházi Józsefné és Szanpidró Péterné az ovoda osztály és Tóth Imre Lajosné helyettes tanító. Eddig összesen 98 gyermek iratkozott be a Vasárnapi Iskolába. Az Egyháztanács 20 dollárt, a Fiatal Házassok Köre 10 dollárt utalványoztak ki az első negyedévi könyvek és iatek beszerzésére. Tóth Imre Lajos szuperintendens egy értékes homok tartályt adományozott az Ovoda osztály részére. — Ja-

nuár első vasárnapjára elkészülnek a magyar nyelvű tankönyvek is és azon gyermekek részére, akik most még nem iratkoztak be az Iskolába egy külön magyar osztályt fogunk bevezetni. A magyar tankönyvekből az összes növények fognak kapni. — **NYÁRI MÁRTONNÉ ÜNNEPLÁSE.** — Az Evangélikus Oltár Egylet buzgó asszonyai Nyári Mártonné, Oltáregyleti elnök tiszteletére, névnapján, öt éves szorgalmas elnökösködésének emlékére egy meglepetési ünnepélyt rendeztek. A tősztmestri tisztelet Trenga Lázlóné töltötte be, aki egymásután szólott a megjelent tagokat. Az Oltár Egyleti tagokon kívül jókivánataikat fejezték ki még az egyház gondnoka, Bors Károly, pénztárnoka Donó Márton ellenőre Lénárth András, továbbá Simon János és Varga József. A Tiszteletadó asszony, valamint a lelkipátor is meleg szavakkal üdvözölték az ünnepeltet. — **NAGY SIKER ELZAJLOTT LE A NÓTÁS KAPITÁNY ELŐADÁSA.** Egyházunk Luther Ligájának rendezésében, Ifj. Donó András vezetése mellett az érdeklődők kétszer megtöltötték az Iskola termet. A gyönyörű színdarabot Ifj. Dombi László tervezte és készítette. A nagy Bors Etel, az Egyház szorgalmas orgonistája volt. Szereplők voltak: Donó András, ifj. Tóth Béláné, Bendes István, Zsiga Ilonka, Babinyecz Erzsébet, Balogh Károly, Balogh József, Gorta Fál, Donó László és Németh Betty. — **KERESZTELÉS.** Shusster Pál és neje szül. Mógor Judiska leánygyermek a keresztségben Sue Norma nevet nyert. Kezest szülők Mógor Pál és Mógor Sue. — **ESKETÉSEK.** — Dobroniczky Márton és Radnóti Mária, Kronecker Imre és Baughman (Bálint) Karolina, Kubat Richard és Bendes Arlene, Steiner Ferenc és Olicky Róza, Zhenke Arthur és Mackó Anna, Bolman Ferenc és Nagy Lidia, Hubert Lajos és Kiss Jolán. Az Ur áldása legyen ezeken a házasságokon. — **KONFIRMÁCIÓ REFORMÁCIÓ VASÁRNAPJÁN.** — Október 27-én Reformáció Vasárnapján a következő gyermekek tettek hitet vallásukról: Anderkó Ida, Babinyecz Mihály, Diamond Erzsébet, Donó Ilonka, Donó Mildred, Facsina Erzsébet, Gicei István, Gubics Kálmán, Gubics János, Kovács Piroška, Laci Irénke, Mester Gyula, Nagy István, Sász Adél, Szloboda Ferenc, Szóka Adél, Szóka Viktória, Wetchery Ilonka és Dombi Vilmos. E fentiekkel az 1935-ik év konfirmándusainak a száma 40-re emelkedett fel. — **KARÁCSONYFA ÜNNEPÉLY.** Egyházunk iskolaterme nagyon is kicsinynek bizonyult a sok érdeklődő befogadására, akik a Karácsonyfa ünne-

pélyt óhajtották végig nézni. De meg is érdemték úgy a tanítók mint a gyermekek ezt az édeklődést, mert nagyon szép programot mutattak be. Diszházi Józsefné és Szanpidró Péterné tanítóné vezetése alatt a gyönyörű karácsonyi színekbe öltöztetett óvoda osztály köszöntötte először a szülőket. Az első osztály Tóth Imréné tanítóné vezetése alatt szép köszöntőket mondott. A második osztály, Bendes Elenor tanítóné vezetése alatt a "Jézus" című betűző-verset adták elő. A harmadik osztály, Gebe Irénke vezetése alatt, a "Karácsonyi üdvözlő" című csoport verset adták elő. A két negyedik osztály, Bendes István és Gecsei Józsefné tanítók vezetése alatt, a "Pásztori Hir" című karácsonyi játékokat adták elő. A két ötödik osztály, szintén a tanítók, Bear Adámné és Mógor Zsuzsanna, vezetése alatt, "Aki egy kis bírányt hozott" című szép karácsonyi játékot adták elő. A hatodik osztály, Bear Ádám tanító vezetése alatt, a rendezés munkáját végezték és a "Mikulás Bácsi Háza" című kis tréfás karácsonyi játékot adták elő. Az ajándék az Oltár Egylet bőkezűségeből lett a gyermekeknek adományozva. — **ELHALALOZOTT** Némethi András, Rozsnyó, Gömör megyei illetőségű 83 éves testvérünk. Leánya Bakos Mihályné és családja gyászolja. Temetése pénteken, dec. 20-án volt. Béke poraira! **URVACSRÁT** vett Nyári Zsuzsanna 81 éves testvérünk, aki lányának Bakos Pálné, Madison, Ohio-i otthonában nagy betegen fekszik. Az Ur kegyelme erősítse meg beteg testvérnőket. — **ADOMÁNYOK A MONTREALI EGYZHÁZ SZEGÉNYEI JAVÁRA.** — Ruhanyemlék adományoztak a következők: Drenkó Bálint, Katona Ferenc, özv. Denkó Jánosné, Szücs Pálné, Bors Károlyné, Trenka Lászlóné, Péntek Pál, Mrs. Swanson, Papp Imre, Szloboda István, ifj. Szloboda István, Nyári Mártonné, Kecsémár Zsuzsanna és Varga Andrásné. Az oltár egylet teitőket és ruhadarabokat adták. Az Egyház a szálítás költségeit fedezi. — **LUKÁCS ISTVÁN ÉS FIA TEMETKEZŐK SZÉP ADOMÁNYA.** — Lukács temetkező ismételten szép adománnyal kedveskedik a tagoknak. Ezuttal karácsonyi adománykép az egyház nevével címével és a telefonszámával a látott vallásos fainaptárokat adományozott. Ez uton is hálás szívvvel mondunk köszönetet az egyház nevében a szép adományért. — **ADOMÁNYOK.** — Laci Irénke konfirmációi oktatását a lelkesnek 2 dollárt adományozott. Ur Lajos karácsonyi adomány fejében 1 dollárt adományozott az egyháznak. Köszönet az adományok-

ért. A lelkesnek adományozott Zéró és neje 1 dollárt. Hálás köszönet az adományért. — **MI A CÉL?** 300 hívő lélek az Isten szent Templomában minden vasárnap! Ez is csak azt jelenti, hogy az egyházzal összeköttetésben lévő családból legalább egy tag jelen van az Istentiszteleten. Ha ezt a 300-as átlagot elérjük, akkor beszélhetünk templomba járásról. **TEMPLOMBAN VOLTAK ÖSSZESEN 227.** Karácsony ünnepkönyvében 648. — **ÜNNEPI GYERTYÁKAT ADTAK:** 6-6 darabot: Faska Mihály és neje elköltözött leányuk emlékére, Ponyevác Antal és az Oltár Egylet. A **VIRÁGOT** az Oltárra szintén az utóbbi adta. — **ÜNNEPI ADOMÁNYOK NYUGTÁZÁSA.** — Az Uj Templom Alapra: — A Luther Liga 15 dollárt. Az Evangélikus Oltár Egylet 5 dollárt, A Luther Márton Betegsegélyző 5 dollárt, Horváth József és neje 1.00 dollárt. Összesen 26 dollárt. — **AZ Egyház Vasárnapi Iskolájának Javára:** — Luther Progressive Club 10 dollárt, Luther Liga 5 dollárt, Összesen 15 dollárt. — **AZ EGYZHÁZ FOLYÓPÉNZTÁRA JAVÁRA** — Lukács István és fia temetkező \$10.00, id. Gyurán István \$5.00, Dombi Sándor \$5.00, ifj. Noll Edward és neje \$5.00, özv. Szász Andrásné \$3.00, Papp Gergely \$2.00 Gábor Anna \$2.00, Simon János \$2.00, 1-1 dollárt adtak: Mrs. Zsolnai, Tamáskovics Mihály, Hank Sámuel, Krajcsir Pál, N. N., Drenkó Bálint, ifj. Gyurán István, Lénárt András, Dobonicky Márton, Csöngői Dánielné, ifj. Szy Jenő, Loska Márton, Varga Dániel, Bors Károly, Németh Pál, Bodnár Vincéné, Varga István, özv. Szőke Mihályné, T. enka György, Varga Pálné, Kucs Pálné, id. Loska István, Kulcsár Erzsébet, Csala Etel, özv. Mózes Jánosné, Kormányos István, Szalay Józsefné, Gebe János, özv. Denkó Jánosné, Mrs. L. Tóth, Rakityán János, Kovács János, Németh Sándor, Bors Lajos Németh István, Novák Gábor, Lakatos Arnold, Kropf János, Molnár Lajos, Babinyecz János, Pauovics Károly, Petrik János, Babinyecz Pál, Vass Ádám Kovács István, Szász Lajosné, Gorta Pál, Sedonky János, özv. Lázár Mihályné, Moldovány Béla, id. Donó András, Tóth Mihály, Balogh Ferenc, Csuti József, Németh Márton, Donó János, Péntek Fál, Tirpák József, Trenka László, id. Szy Jenő, Mrenák Emil, Bénic Mihály, id. Trenka György, Donó Márton, Bendes József, id. Dombi László, Gebe István, Németh Miklós, Gabnai József, Németh Miklósné, Csék Ferenc, Gabnai Pál, Menes István id. Kiss Elekné, Rist Lajosné, Mrs. Varga, Krecsmár Zsuzsanna, Bendes Zsigmond, Szücs Pálné, Varga Dánielné, ifj. Szy

Jenő, Mógor József, Gorta János, Bakalár Jack, Bugelszky Erzsébet, Bakos Pálné; Ponevác András 25c, Mari:n Szy 25c, Babinyec Mihály 50c, Pemozi József 50c. adományoztak. — A West Sidei istentiszteleten: Szakács Sándor 2 dollárt, 1-1 dollárt adtak. Mrs. Bercsényi, Márton János, Hubert Mihályné, Gubics János, Bali Miklós, Papics Ferenc, N. N. 25 centet adományozott. Az Angol Istentiszteleten: Benkish 2 dollárt, 1-1 dollárt adtak: Ifj. Lóska István, Tóth Pál, P. L. Shuster, Szloboda József, Zhanke Arthur, id. Szloboda István, Belák Péter, Ida Anderkó, Mr. and Mrs. J. Mógor, Bendes Lajosné, Tóth Imre, Köteles Ferenc és neje, Varga Gábor; No. ma Shuster 25c, N. N. 25 centet adományoztak. — A Luther Liga Kántalóinak adományoztak: 1 számú csoport. Vezető Bors Etel. Adományoztak: Tüskés József 50c, Dombi László \$1.00, Mendel István 65c, Bors Károly \$1.00, Szloboda János 25c, Lipták 65c. Összesen \$4.05. Autóköltés 55 cent. Bevétel \$3.50. — 2. számú csoport. Vezető Balogh Károly. Adományok: Horváth Lajos \$1.00, Kiss Ferencné 25c, Facsina Pál \$1.00, Mihály Pál 25c, Paulovics Károly 25c, Donó János 50c, Bors Lajos 10c, Csuti József \$1.00, Varga István \$1.00, Szőke Sándor \$1.00, Mrs. Stahl 25c. Összesen \$7.60 Autóköltés \$1.00. Bevétel \$3.60. — 3. számú csoport. Vezető Mózes István. Adományok: Bors István \$1.00, Mózes Károly \$1.00, Dombi Sándor \$1.50, Babinyec János \$1.00, Ifj. Babinyec János \$1.00, Tírpák József \$1.00, Gorta Pál 50c, Mrs. Mázor \$1.00, Hoffer Béla 50c, Tóth Sándor \$1.00, Babinyec Pál 50c, Szy Jenő ifj. 25c, Babinyec Mihály 50c, Kovács János 25c, J. Petik 25c, Németh Dezső 1.00, M. s. Anderko \$1.00, Mrs. Ujlaki 25c, Mrs. Král 1.00, Vass Adám \$1.00. Összesen 16.50. Autóköltés \$1.00. Bevétel \$14.00 — 4. számú csoport. Vezető Hank Sámuelifj. Adományok: Bakalár Jack \$1.00, Donó Márton \$1.00, Nyári Márton \$2.00, Varga Júlia 50c, Simon János \$1.00, Snyder Dániel 50c, Bors Adám \$1.00, Gebe István \$1.00, Trenka László \$1.00, Trenka János \$1.00, özv. Németh Pálné \$2.00, Hornyák Mihály \$2.00, Fodor Mártonné 1.00 Varga József \$1.00, Waldman Athur \$1.00, Mekota János 50c, Bendes Lajos \$1.00, Bongya József \$1.00, Szabó Jenő \$1.00, Gabnai József 50c, Al Mógor 25c, P. Mógor 1.00, Szloboda István \$1.00. Összesen 23.25. Mivel ebben a csoportban az autókat ingyen bocsátották az egyház szolgálatára, melyet külön köszönünk, a bevétel \$23.25. — A KARÁCSONYI ÜNNEPKÖR bevételeinek összegezése: — Ünnepi borítékokból

nem érzik lelki szükségét annak, hogy lelkileg megtisztuljanak s Isten elé, igaz evangélikusokhoz méltóan bűnbánóan járuljanak. Ezeket kérjük, hogy akár nagypénteken, vagy husvétkor éljenek az U. vacsora szentségével. Másokat meg intünk, hogy a szent ünnepek estéjét és éjszakáját ne mulatozással töltsék el, hanem inkább a családi körben imádkozással és énekléssel, vagy csendes lelki gyakorlattal, ami méltó előkészület a másnapi templomba menetre. Ha vannak istentelen p.ányok akik a mi keresztyén ünnepeinket meggyalázzák, nekünk nem szabad az ő utjaikon járnunk. Gyermkeink a vasárnapi iskolával kapcsolatban Karácsony-étti vasárnapon karácsonyfa ünnepélyt rendeztek, mely angol nyelven, a magyar istentisztelet keretében folyt le. — Karácsony másodnapján, este fél 7 órakor karácsonyi gyermekünnep volt az iskolahelyiségben, amelyen vasárnapi iskolánk minden növendéke részt vett s mindenki kapott karácsonyi ajándékot. — DECEMBER 29-én, vasárnap este 7 órakor nagyszabású magyar műsoru karácsonyi ünnep volt, amelyen szavalt vagy 40 gyermek. Kicsinyek nagyok egyaránt. Ez alkalommal ifjaink és gyermekeink három egyfelvonásos karácsonyi színdarabot adtak elő. A darabok címei: "Karácsonyest a nagy magyar télben." — "A gyermek álma." és "Jönnek a bethlehemesek." A szereplők igen jó munkát végeztek s szép tanujelét adták a magyar nyelvben való jártasságuknak. Neveket helyszüke miatt itt nem közlünk. Az estőlől maradt tiszta haszon a Luther Liga pénztárát gyarapította. — KARÁCSONYKOR A KÖVETKEZŐ HITTESTVÉREK ADAKOZTAK AZ EGYHÁZRA: — \$5.00 adott Nagy József és családja, Bethlehem, Pa; \$2.00 adott özv. Hecskó Mihályné, Sáncza József és családja, Varga József és családja, Rev. Ormay, Kiss Pál. \$1.50 adott: Joó Sándor és családja, Szedák János id. és neje. \$1.00 adtak: Puskás István és cs., özv. László Pálné, Habakusz István, Jerábek Istvánné, Hecskó István, Szabó Kálmán, Id. Hegedüs Lajos, Hegedüs Lajosné, Ifj. Hegedüs Lajos, Sráj Kálmán és cs., Tóth Péter és neje, Pektor Lajos és cs., Handlovsky György, Makuvek Irén, Kovács Péter és cs., Nagy Dávid és cs., Winkler István és neje, László József, Balázs János és cs., Németh József és cs., Németh József és cs., Tóth Imre és neje (Bethlehem) Beer Gyula és cs., Velekei János, Velekei Jánosné, Id. Csulik Pál és cs., özv. Süle Józsefné, Biró József és cs., Horváth Jánosné, Sráj János, Pagáts István, Smauzer Mátyás és cs., Bujcs József és cs., Id. Balázs József

\$145.50; Pelsőlyből \$28.45; Kántalásból 48.00; Uj Templom Alapra \$26.00. Összesen: \$247.95. — Mindezen adományokért elsősorban az Isten kegyelmének, másodsorban az egyháztagok áldozatos szeretetének mondunk dicséretű köszönetet. (Esetleges tévedéseket a lelkéssel közölni sziveskedjenek.) — A LELKÉSZ ÉS NEJE ez uton is nyilvános köszönetet mond az Ev. Oltár Egyletnek azon szép meglepetési ünnepélyért, melyetszáma számára rendeztek. Köszönjük a szent Luther Kabátot, az asztali lámpákat, valamint a tisztviselőknél külön a virágkosarat. Köszönjük a hittestvéreknek a vacsorán való megjelenésüket mellyel lehetővé tették a szép ajándékokat. Köszönjük az elismerésnek szavait. Köszönjük a Lutheran Progresszive Club szép ajándékát, továbbá Ur Lajos, Fodor Mátonné és Szőke Mihályné adományát, a sok-sok szép karácsonyi kártyákat, valamint a pénzbeli adományokat. — Hittestvéri üdvözléssel, — Leffler Andor és neje.

BETHLEHEM, PA.

...GYÜLÉSEK IDEJE. — Az újévben bethlehemi egyházunkban gyűléseink a következő sorrendben lesznek: 1. Presbiterium: a hónap első vasárnapján istentisztelet után. 2. Nőegylet: a hónap első szombat estjén fél 8 órakor; 3. Luther Liga: hetenként, minden pénteken este fél 8 órakor; 4. Vasárnapi iskolai tanítók: a hónap első hétfő estjén fél 8 órakor. Mindezen gyűlések a templom alatti iskola helyiségben tartatnak. — TANÍTÁS. — Magyar iskola. 1. Miller Heights-on minden pénteken délután fél 5 órakor özv. Hecskó Mihályné nőtestvérünk helyiségében. 2. Szombaton délelőtt fél 10 órakor Bethlehemben iskolahelyiségünkben magyar iskola van, melybe a sorok útján is kérjük a szülőket, hogy gyermekeket küldjék el. CONFIRMÁCIÓ. — Konfirmándus gyermekeinket az egyház lelkésze minden szombaton d. u. 2 és 4 óra között tanítja a templom mellett levő lelkési irodában. Minden 12 éves gyermek megkonfirmálandó hitében. A konfirmációra való előkészület 2 évig tart. — KARÁCSONYI ÜNNEPEINK. Karácsony szent ünnepét szép számú gyűléseket ünnepelte. Ez évben is, mint mindig, templomunk megtelt ünneplő lelkessel s az istentisztelet mind a három egyházunkban, úgy Palmer-tonban, Allentownban, mint Bethlehemben az ünnephez méltó áhitatban ment végbe. A hívek elég szép számban járultak az Urvacsorához. De azért itt is van még kívánni való. Vannak evangélikusok, akik évek óta nem vettek urvacsorát. Akik bűnben élnek, de azért

és cs., — 75 centet adott: Mrs. Margaret Gillispie; — 50 centjével adakoztak: Chulik János és neje, Osbá'h Sándor, Zámolyi László, Tóth Sándor, László János, Horváth Istvánné, ifj. Ba ázs József, Süle Sándor, Kancsó Józsefné, Tóth Imréné (Butztown) Illés Lidia, László Józsefné, Mertus Lajos, Kalmár Józsefné, Németh Kálmánné, Horváth István, Svanda János, Pálenik János; 25 centjével adakoztak: Hanzlik Julia, Süle Béla, Vargáné Anna, Süle Jenő, Hanzlik Jánosné, Hanzlik János, Süvegh József, Németh Sándor, Süvegh István, N. N. Süle Róza, N. N. Szedlák Helen, Süvegh Julia. — **ADOMÁNYOK A PHILADELPHIAI TEOLÓGIAI FŐISKOLÁRA.** — A bethlehemi egyház a philadelphiai lelkész képző főiskola felsegélyezésére \$13.87, a palmertoni egyház \$5.01, az allantowni egyház \$2.95 adott, mely összeget a Pennsylvania Ministerium pénztárán át elküldtük a főiskolának. — **NYUGTÁZAS.** — Pukanecz György elhalálása alkalmából egyháztagsági hátralék címén az egyházpénztárába befolyt \$31.70 s temetésakor perselypénz volt \$8.65 mely összeget ezennel is nyugtáztunk. — **NŐEGYLETÜNK UJ VEZETŐSÉGE.** — Evangelikus Tab'tha N. egyletünk január hó 8-án tartotta meg ezévi tisztviselő választó gyűlését. Miután a gyűlésen a nőegylet mult évi tisztikara beszámolt a bevételekről és kiadásokról, Szalay Györgyné, elnöknő kérte a mult évi tisztikar felmentését és a tisztviselők nevében leköszönt eddigi tisztsgükről. Ezután következett a tisztviselők megválasztása. Elnöknő Kaky Sándorné, alelnöknő: Hanzlik Jánosné, pénztárosnő: Velekey Jánosné, jegyzőnő: Sánca Józsefné. A nőegylet vállalta ez évben a templomtakarítás gondjait. A határozat az, hogy havonta két-két nőtestvér gondoskodik a templom tisztításáról. Azon nőegyleti tagok, akik akármilyen oknál fogva nem vállalhatják a templomtakarítást, havonta 10 centet fizetnek munka megváltás címén a nőegylet pénztárába; így legalább itt is a méltányosság elvé érvényesül. Isten áldása legyen a nőegylet további munkálkodásán s az új vezetőségén. — **A LUTHER LIGA VEZETŐSÉGE.** Ifjúságunk Luther Ligának január hó 10-én tartott gyűlésén választották meg az új tisztviselőket. Felügyelő ez évben Beer Lajos lesz. Elnök: Csengető Vilma, alelnök: Varga Etel, Jegyző: László Julia, pénztáros: Hegedüs János, levelező titkár: Sánca Irén. **EGYHÁZUNK UJÉVI TISZTVISELŐI.** A mult vasárnap, január hó 5-én tartotta meg egyházunk évi közgyűlését, amelyen beszámolt a mult évi tisztviselői kar s az egyház presbiterei az elmúlt év nagyobb eseményeiről, amelyek

egyházunk bevételeivel kapcsolatosak. **A LEGFONTOSABB JELENTÉS AZ VOLT, HOGY A MULT ÉVBEN ISTEN MEGSEGÍTŐ KEGYELMÉBŐL S EGY HÁZTAGJAINK ALDOZATKASSZÉGÉBŐL S MÁS JÖSZIVŐ EMBEREK KÖZREMŰKÖDÉSE FOLYTÁN EGYHÁZUNK ADÓSSÁGA \$5000.00 AZAZ ÖTEZER DOLLARRAL KEVESBÉDTE. AZ EGYHÁZ ALAPÍTÁSA ÓTA EZ AZ ELSŐ ILYEN JELENTÉS, MERT EDDIG CSAK ÉPPEN HOGY AZ EGYHÁZ KIADÁSAIT NAGYNEHEZEN SIKERÜLT FIZETNÜNK.** Hisszük, hogy ez a jelentés minden evangelikus testvérünk szívét örömmel tölti el s a jövődöben is mindenki megtesz minden tőle telhető, hogy egyházunkat terhelő adósságtól minél hamarabb megszabaduljunk s annál több munkát fordíthassunk a lelki egyház megépítésére. — A gyűlésnek határozatai közül megemlíthetjük azt, hogy ez évben egyházunk is évi jelentést ad ki s kimutatja az összes bevételeit és kiadásait az egyháztagok tájékoztatására, hogy lássa mindenki, hogy milyen munka folyik az egyház fentartásáért s hogy ki mennyivel járul hozzá az egyház terheinek viseléséhez. Azét szeretettel kérjük azon egyháztagjainkat, akik még a multból tagsági díjakkal hátralékban vannak, hogy azt minél hamarabb egyenlítsék ki, hogy az évi jelentésben a nevük mellett ott legyen a kifizetett tagsági és havi díj feltüntetve. Az egyház előjárósága ez évre a következő: a presbiterium elnöke hivatalból a lelkész, alelnök és egyház gondnok lett Horváth István; Pénztáros Sánca József, jegyző Kaki Sándor, pénztári ellenőr Sráj János. Presbiterek: Balázs János Balázs József, Szalay György, Id. Szedlák János, Kovács Péter, Tóth Vendel, Hanzlik János és Hegedüs Lajos. Egyházi lett újra Tóth Vendel, Isten áldása legyen az egyház előjáróságán, hogy jó munkát végezhesen ez évben is. — **TEMETÉS.** Pukanecz György, Oroszlány, Komárom megyei, hittestvérünk hunyt el. Temetése január hó 9-én ment végbe nagy részvét mellett a Miller-Heightsen levő gyászsházától s a bethlehemi Ág. Hitv. Evangelikus templomából a hellertowni temetőbe. Pukanecz György 1905 évben jött ki Amerikába s 1907 évben nősült először, amikor nőül vette néhai Kalmár Esztert, akit 1930. évben ragadott el a könyörtelen halál. Második felesége a Csikvánd községből származó Szabó Anna lett. Halála előtt, bűnbánó lélekkel Istenhez tért s az Ur Szent Vacsorájának szentsége által lélekben a hit által megigazulva várta az Ur hívó szavát így imádkozván: "A Te kezeidbe ajánlom lelkemet, mert megváltottál engemet Uram, igazságnak erős

Istene." (Zsolt. 29:6v.) Az Isten adja megfáradt testének az anyaföld ölében csendes nyugodalmat, lelkét pedig fogadja irgalmába. — **KÉRELEM.** Felkérjük egyháztagjainkat és hittestvéinket, hogy egyháztagsági járulékaikat, ha azokkal hátralékban vannak, még e hónap végéig rendezzék, mert évi jelentésükben közölni fogjuk minden bethlehemi és környéki evangelikus hittestvérünk neve mellett ezt az összeget is. Amellyel az egyház fenntartásához és a t.h.k viseléséhez hozzájárult. De különben is nagy szüksége van egyházunknak azon segítségre, amelyet méltán elvárhat minden igaz fiától vagy leányától.

NEW BRUNSWICK, N.J.

Az egyház tagjai a karácsonyi szent ünnepeket igaz keresztényhez méltóan ünnepelték meg. Karácsony este s a két nagy ünnepen megtelt az Isten háza. Zengett az öröm s hála ének a levek ajkáról Isten legdrágább ajándékáért, a Jézus Krisztuséért. — **ISTEN DICSSÉGÉRE ADAKOZTAK:** — 5 dollárt: Knollmayer József és neje, ifj. Stefancsik Ferenc és neje, Tátray István magyar temetkező, Cseh Gergely és cs., Takáts József és cs., — 3 dollárt: Vasváry Miklós és cs., — 2 dollárt: Marczali Kálmán és cs., özv. Benkó Sándorné, Mógor Imre és cs. Zsámboky Sándor és cs., Keztyüs Sándor és neje, Sági Sándor és cs., Szente Teréz, Molnár Eszter, Szabó Árpád és cs., Szakáts József és cs., E. délyi János és cs., Kuban János, Kováts Dániel és neje, Vasváry János és cs. Kováts Károly és cs., Kiss Sándor és cs., Gáspár Anna, Walner Mihály és neje, Toma József, és neje, Bozzay Miklós és neje, Benczik István és neje, Fliszár Iván és neje, Németh István és cs., Varga Mihály és cs., Ocsek György és cs., Kiss Mátyás és cs., Verbóvszky János és neje, Bencze Sándor és cs., Kengő József és cs., John Salvanya és neje, Csarny János és neje, Markus Imre és cs., Mihály Pál és neje. — 1 dollárt: Bencze Károly és neje, id. Csete György és cs., Vincze Sándor, Tóth Lajosné és cs., Molnár István és neje, Vig János és neje, Füzessy Sándorné, Fliszár Mariska, Szur István és neje, özv. Fondra Jánosné, Mészáros Károly és cs., Varga János és cs., ifj. Varga János, Takáts József jr., Minya József és neje, Fodor Gyula, ifj. Csete György és neje, Zsámboky S.-né, id. Kiváts Lajos és neje, Szabó Géza, Balogh Árpád, Marian Sándorné, Stér Jolán, Farstoffer Mihály és cs., özv. Molnár Istvánné, Szabó István és neje, ifj. Ihász István, Szukits István és neje, ifj. Zsámboky Sándor, Körmeny Irma, Kacsányi Jánosné, Tóth György és neje, ifj. Kováts Károly és cs., Moz-

gay Imre és neje, Mihály Mihály és neje, ifj. Bors Dániel, Németh Mariska, ifj. Körmeny Gábor és neje, Osztrovits Pál, Névtelen. 50 centet: Id. Bors Dániel. 25 centet: Zámboky Olga. — A karácsonyfára: 2 dollárt adtak: Szabó Sándor és neje. 1 dollárt: Csete György és neje, Marczai Kálmán és neje, Füzesy Sándorné, id. Kovács Lajos és neje, Szémanszky Lajos és neje, Mógor Imre és neje, Káldy Sándor és neje. 40 centet: Vig János és neje, Torma József és neje. Zámboky Sándor fél láda narancsot. — **KERESZT SZÜLŐK ADOMÁNYA:** Kálmán Dániel és neje \$2.00, Sági Sándor és Vági Juliska \$3.00, Németh Imre és neje \$2.00. — A jóságos Isten ádja meg a jószívű adakozókat és szíves adományokat. — **KERESZTELTÉS.** — 1935 december 29-én kereszteltetett Rudolf Panker és neje Helen Szever fia John Helm névre. Kereszt szülők: Glagóla Mihály és Horváth Teréz. — 1936 Január 5-én Mozgay Dénes és neje szül. Varga Mária fia Dénes Richard névre. Kereszt szülők: Kálmán Dániel és neje: Papp Karolina. — 1936 január 12-én Jesse Laceyfield és neje Németh Jolánka fia Ga y Thomas névre. Kereszt szülők: Sági Sándor és Vági Juliska. — Nevelkedjenek a megkereszteltek Isten és emberek előtt való kedvességben! — **HALÁLOZÁS.** — 1936 január 8-án lett nagy részvét mellett temetve Jesse Glagófieldné, szül. Németh Jolánka 19 éves korában. Gyermeke születésben halt meg. Legyen csendes siri álma: boldog feltámadása!

DETROIT, MICH.

ISTENTISZTELETEK SORRENDJE. — Minden vasárnap délelőtt fél 10 órakor és fél 11 órakor magyar istentisztelet. — **A PARÓKIA ÚJ TELEFONSZÁMA:** Vinewood 1.3077. — **HALÁS KÖSZÖNET** mindazoknak, akik a karácsonyi ünnepek alkalmából jóíváságaikat kifejezték a lelkészcsalád irányában. Hasonló jókat kívánunk mindenkinek és egy szebb, boldogabb s szerencsésabb új esztendőt valamennyiünknek. — **KARÁCSONYI GYERMEKÜNNEPÉLYÜNK,** melyet december 22-én, vasárnap este tartottunk meg, várakozáson felül fényesen sikerült. Bemutatásra került két gyermek-szindarab: "A csodálatos játszótárs", és "Didóka weekendezik" című. A kis színművészek tehetségük legjavát adták és mindenkit bámulatba ejtettek bátor fellépésükkel és ügyes játékukkal. A szereplők a következők voltak: Kocsi Eszti, Bellák Sanyi, Köntös Pista, Kulcsár Etel, Kádi Elsie, Mező Jolán, Varga Károly, Varga Jani

Köntös Jóska, Becker Gyurka, Varga Irén, Györfi Irén, Tóth Albert, Szalay, Stanek Mikey, Mikulás volt Vigh Istvánné. A darabokat betanította és az előadást rendezte Nt. Becker Jakabné. Azonfelül voltak szavalatok és énekszámok is a közönség szórakoztatására. Előadás után minden gyermek szép karácsonyi ajándékot kapott az evangélikus női oltáregyesülettől. A szép ünnepélyt teaestély követte, amely még órák hosszat boldog egyetértésben tartotta együtt a szépszámu közönséget. — **ESKÜVŐ.** — December 21-én, szombaton délután, esküdtek egymásnak örök hűséget templomunkban Szücs István és Pirka I.én. A vőegény szülei Szücs István és Fazekas Lídia, menyasszony szülei néhai Piska István és Mező Anna. A házassági frigykötésnél tanuk gyanánt szerepeltek Farkas Alfréd és Pirka Anna. Esküvő után vidám lakodalmi ünnepség volt a Melville Ave. 8085. szám alatt, ahol a fiatal házaspár jövődől otthonát fogja berendezni. — **AZ "ERŐS VÁR"** egyházi lapunk detroiti megbízottja és képviselője, Gallovcics Bálint, 7900 Burdeno St., Detroit, Mich. E'öfizeések és hirdetések felvételére fel van

hatalmazva. — **ÜNNEPEK UTÁN.** — A karácsonyi és újévi ünnepek alkalmával nagyszámu áhitatos közönség jelent meg minden egyes istentiszteletünkön. Karácsony első napján kocsztásra került az Urvacsora is. A karácsonyi perselyen kívül ünnepi adományt is adtak az egyház részére: Varga Imre és családja \$2.00, Takács István és neje \$2.00, Pogány Dániel \$1.00, Lampert Ferencné \$5.00, Pusztay József \$2.00, Bellák Sándor és családja \$2.00, Kánai László és családja \$5.00, Györfi Lajos és családja \$2.00, Zámoly Sándor és családja \$2.00, Döbrente Lajos \$2.00, Farkas Ádám és családja \$3.00, Kovács Józsefné és családja \$2.00, Letenyei Istvánné \$2.00; virágokat helyezett az oltárra Pogány Dánielné és Kozma Imre és családja; gyertyát adott Döbrente Lajosné s az urvacsorai bort adták Kocsi Antal és Bertalan János. Fogadják mindannyian gyülekezetünk leghá'asabb köszönetét. — **SZILVESZTERI TÁRSASVACSORÁNK** a legszebb siker jegyében folyt le. Az iskatermünk zsufo'olásg megtelt ünneplőkkel, akik jóízűen fogyasztották a kitűnő disznótoros vacsorát. Éjfélkor megszólaltak a templom harangjai s Becker Jakab lelkész, valamint Koncz János gondnok rövid beszédben boldog és szerencsés újévet kívántak a megjelent vendégeknek. A szilveszteri társasvacSORA több mint 70 dollárral gyarapította egyházunk pénztárát. A szép anyagi siker eléréséhez adományokkal hoz-

zájárultak: Sztanek Testvérek, Bellák Sándor, Pintér Sándor, Döbrente Lajos, Koncz János, Blatnik István, Várady Gusztáv és Becker Jakab lelkész. Fogadják az egyház hálás köszönetét. —

TISZTVISELŐK BEIKTATÁSA. — Január 5-én, a mult vasárnap, iktattuk be hivatalunkba az egyház, női oltáregyesület és ifjusági kör 1936-ik évi új tisztviselőit. Az egyházi előljárók a következők: Koncz János gondnok, Sztanek Mihály a'gondnok, Takács István pénztárnok, Vigh István ellenőr, Németh Sándor jegyző; Blatnik István, Bellák Sándor, Gallovcics Bálint, Ruzsa Lajos, Sofrankó András, Rosta Sámuel, Kovács Ferenc, ifj. Koncz Lajos, Garab János, Bors Gábor, Döbrente Lajos és Németh József, Ecorse, presbiterek. — A női oltáregyesület új tisztviselői: Berta'an Jánosné elnöknő, Varga Imréné alelnöknő, Rosta Sámuelné jegyzőnő, Kulcsár Pálné pénztárosnő, Nagy Dánielné levelező titkár, Dobránszky Józsefné kulcsárnő. — Az ifjusági kör 1936-ik évi tisztikara: Nagy Lajos elnök, Ladi Eszter alelnök, Györfi István pénztáros, ifj. Nagy Dániel segéd-pénztáros, Pintér Eszter titkár, Pintér Mariska jegyző, Lada Káoly háznagy, s Káli Erzsébet, Sztanek Mariska és Szabó Mariska vigalmi bizottsági tagok. — **TEMETÉS.** — Január 5-én hétfőn délután temettük el Szabó Józsefnét, született Dénes Juliát, aki életének 52-ik és boldog családi életének 26-ik évében újév másodnapján hosszú, kinos szenvedés után a Henry Ford kórházban meghalt. A megboldogult a Lawndale Ave. 2356. száma alatt lakott. Orosházán, Békésmegyében született s 26 évvel ezelőtt jött Detroitba. Tagja volt gyülekezetünknek és a Lutheránus Bs. Egyletnek. A Woodmere temetőben helyezték el örök nyugalomra.

MEGHALT BEDŐK JÁNOS. — Január 13-án, hétfőn reggel 6:10 órakor az Urban csendesen elszenderült Bedők János, gyülekezetünk hűséges munkása, aki tizenhárom éven át nagy buzgósággal viselte az egyházi tisztséget. Hosszu életkört ért el; csaknem 73 éves volt, amikor ő is elment a minden halandók útján a temetői sir ölébe. Temetése szerdán délután ment végbe gyülekezetünk népének s a detroiti magyar társadalomnak osztatlan részvéte mellett. Az egyházi funkciót Becker Jakab, Kozma Dezső és Papp János László lelkészek végezték. Az Urnak elfáradt szolgálója immáron a Woodmere temetőben alusza örök álmát. A harcot megharcolta, pályafutását bevégezte, a hitet megtartotta. Legyen álma csendes a siri hant alatt! . . .

A DETROITI ÁG. HITV. EVANGÉLIKUS (LUTHERÁNUS) FÉRFI ÉS NŐI BS. ÉS TEM. EGYLET TAGJAIHOZ !

Tisztelettel értesitem az anyaegylet és a fiók tagjait, hogy a múlt év december hóban elhalálozott Vági Gáborné után a haláleseti dollár, valamint az 1936-ik évi 50 cent félévi ügykezelési díj befizetése január havában esedékes.

Szomorodott szívvel jelentem, hogy II. Szabó Józsefné tagtársnőnk az anyaegyletnél január hó 2-án elhalálozott. Legyen álma csendes.

Eddig két haláleset befizetése esedékes.

Felkérem a fiókok titkárait, hogy betegség alkalmával a beteg nevét, — mikor lett beteg, — az anyaegyletnek azonnal jelentsék be, mert ellenesetben a betegség nem utalható ki. Ilyen esetekből előforduló hibákért a fiók tisztikarára hárul a felelőség.

Tisztelettel az anyaegylet nevében:

NAGY ISTVÁN, titkár.

Detroiti, Michigani, Magyar Ág. Hitv. Evangelikus (Lutheránus) Férfi és Női Betegsegélyző és Temetkezési Egylet.
— Alakult 1906 szeptember 24. —

Gyűléseit tartja minden hó második vasárnapján az evangelikus iskola helyiségében: Thaddeus és Sloan St., sarkán, délután 2 órakor.

Az egylet tagja lehet 16 évtől 50 éves korig minden lutheránus valása férfi és nő, vagy vegyes házasságban élők, ha az egyik fél lutheránus és tagja az egyletnek.

Elnök: Németh József, 443 So. Solvay Ave., Detroit, Mich.; alelnök: Varga János; jegyző: Rosta Sámuelné; pénztárnok: Tóth István, 8100 South St., Detroit, Mich.; levelező titkár: Nagy István, 661 Schroeder Ave., Detroit, Mich. akihez minden az egyletet érdeklő levél és megkeresés küldendő, valamint minden betegsegélyre szóló bizonyítványt a rendes havi gyűlés előtt 3 nappal kézbesíteni kell; a pontos kiszámítás miatt, haláleset és betegség nála jelentendő; házkezelő és beteglátogató:

Sofranko András, 9405 Delray Av., Detroit, Mich.; ajtóórt az elnök nevez ki; jóálló bizottság és számvizsgálók: B atnik István, Bertalan János és Nagy Dániel; titkári ellenőr: Radics Pál; pénztári ellenőr: B atnik Lajos.

Egyleti orvos: Dr. M. E. Kohn, 8100 West Jefferson Ave., Detroit, Mich. — Telefon: Vinewood 2-1890. — Hivatalos lap: "Detroiti Ujság", "Detroiti Magyarország" és "Erős Vár."

FIÓK OSZTÁLYOK:

ELSŐ FIÓK: New Brunswick, N. J. Levelező titkár: Nt. Szabó Sándor, 247 Somerset Street, New Brunswick, N. J.

MASODIK FIÓK: Perth Amboy, N. J. Levelező titkár: Kuzma János, 1011 State St. Perth Amboy, N. J.

HARMADIK FIÓK: Windbar Pa.— Levelező titkár: Kankula János, 642 Railroad St. Windbar, Pa.

NEGYEDIK FIÓK: Buffalo, N. Y.— Levelező titkár: Zatykó János, 167 Esser Avenue, Buffalo, N. Y.

ALAPÍTÁS ÉS FENNTARTÁS

(Folytatás az 5-ik oldalról)

sege az egyház. Amíg az egyház él, ez a közösség megvan, ha az egyház széthull, elvész ez a közösség is és magad maradsz az amerikai életben s csak akkor fogod megérezni, hogy milyen áldott közösséget veszítettél. És épp ezért keressük ezt a közösséget, ne hanyagoljuk el. Az amerikai magyar egyházak testvéri kö-

zösségek, egy nagy család vérségei kapcsolatokkal egybekötött közösségei és ezt Isten ajándékának tartom, mert ezzel Isten a mi egyházainknak nagy és szent erőt adott.

Adja Isten, hogy az új esztendőt ilyen fokozódott felelősségérzéssel, elmélyült egyházszeretettel és komoly kötelességtudással kezdjük el és akkor egyházainkra még Istentől áldott jövő vár.

SZERKESZTŐI ÜZENET

TÖBBEKNEK: — A beküldött s felvett előzetési díjakat s több egyházi hirt — helyszüke miatt — az "Erős Vár" jövő számában közöljük.

Kegyeltes szolgálat!

Méltányos árak!

GYASZ ESETÉN GONDOLJON

MOLNÁR JÁNOS

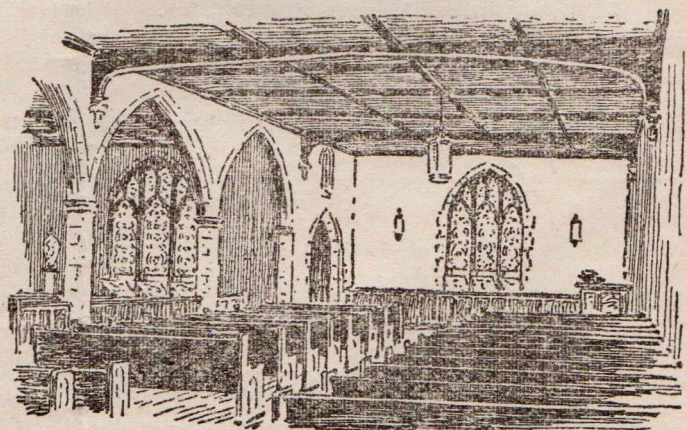
Temetkező és Vizsgázott Balzsamozóra

Nem Kell Előre Fizetni

8671 Dearborn Ave. Detroit, Mich.

Telephone: Vinewood 2-1555

**WILLIAM WRAY, INC.
UNDERTAKERS**

Partial view of the New Chapel.

2075 UNIVERSITY STREET Phone MA. 2277
MONTREAL, QUEBEC (CANADA)

LUKÁCS ISTVÁN ÉS FIA**TEMETKEZÉSI ÉS BALZSAMOZÓ INTÉZETE**Kifogástalan kiszolgálás. Betegszállítást éjjel-nappal
rüségesen teljesítünk.2728 **WOODHILL ROAD** 2924 **E. 116th STREET**
Phone CEdar 0539 Phone CEdar 7524
CLEVELAND, OHIO

Clevelandi egyedüli magyar sirkő raktárosai

BUCKEYE MONUMENTAL WORKS

Tulajlonosok: A. Rajcsák és F. Lukács

2832 **WOODHILL ROAD** **CLEVELAND, O.**
Phone 2828

Művészi kivitelű munkát adunk.

Phone Shadyside 3432
Washington 4627**P. G. PAROBK COMPANY****TEMETÉSRENDEZŐ ÉS BALZSAMOZÓ**2937 **WEST 14th STREET** **CLEVELAND, OHIO**A clevelandi magyarság szíves figyelmébe ajánlom
raktáramat és szolgáltatimat.

Phone: BBlackstone 8165

A. J. KUCKO**TEMETÉSRENDEZŐ ÉS BALZSAMOZÓ**A gyászfelek a názi kápolnát és imatermet használ-
hatják. Kocsik és székek minden alkalomra355 **GRANT STREET** **AKRON, OHIO**
Pontos és figyelmes kiszolgálás.Zongorák, Rádiók, Butorok, minden elfogadható
áron adatnak el!**MINDENT EL KELL ADNUNK !**Azért legolcsóbban vásárol karácsonyra, ha nálunk
szerezi be fent nevezett szükségleteit

Pénzt takarít meg, ha most nálunk vásárol.

GOODENOUGH'S534 **Main Street** **Bethlehem, Pa.**Szén, épületanyag, homok, kavics és mész szükségletét
szerezze be nálunk. Mindent lelkiismeretes
pontossággal házhoz szállítunk.**GÉZA SZILÁGYI AND SONS**

A világhírű Haz'e Book Coal Co. egyedüli elárúsítója

1414 **E. Fourth Street** **Bethlehem, Pa.**
Telephone 3721

Phone: HAZel 1165

FISHER & OWEN**TEMETÉSRENDEZŐK ÉS BALZSAMOZÓK**126 **HAZELWOOD AVE.** **PITTSBURGH, PA.**
A pittsburghi magyarság szolgálatára mindig
készen áll.
SPENCER A. OWEN**WILLIAM J. WEBER****TEMETKEZŐ ÉS BALZSAMOZÓ**334 **N. Second St.** **Allentown, Pa.**
Telephone: 6667

Allentown népszerű és legolcsóbb temetkezője

Kenyérsütéshez, főzéshez minden háziasszony a híres
"FRITCH'S BEST" LISZTET**FRITCH MILLING COMPANY****Main & River Sts.** **Bethlehem, Pa.**
Phone: 2717

Aprójószágnak való eledel legolcsóbb beszerési forrása

Cleveland legrégebb magyar temetkező intézete

JAKAB ISTVÁN ÉS FIAI8923 **Buckeye Road** 11713 **Buckeye Road (Kápolna)**
Id. Jakab István vagy Ifj. Jakab István
Phone: CEdar 0384 Phone: Washington 4421
CLEVELAND, OHIO

Keresse fel bizalommal 32 éves intézetiünket.

Phone: 3075 — 3076

LOUIS A. BODNÁR**TEMETÉSRENDEZŐ ÉS BALZSAMOZÓ**

Kocsik és székek minden alkalomra

3929 **LORAIN AVENUE** **CLEVELAND, OHIO**

A clevelandi magyar negyed egyik legrégebb péküzlete

RUDNAY RUDOLF**HAZI KENYÉR SÜTŐDÉJE**Naponta friss sütés. Óhazai kenyér, finom
sütemények és torták.2803 **EAST 79th STREET** **CLEVELAND, OHIO**A VILÁG LEGVESZEDELMESEBB ELEME A TŰZ!
Ellene a leghathatósabban úgy védekezhet ha ingó
és ingatlan vagyonát bebiztosítja. Kérelmét felveszi,
elintézi és kötvényét beszerzi:**CHARLES GREENSTEIN**a Fidelity-Phenix Fire Insurance Co. of New York
MAGYAR KÉPVISELŐJT

Phone: 1810 — Res. 5853

857 **E. Fourth St.,** **Bethlehem, Pa.**